

A pszichofarmakológia múltja, jelen és jövője

A múlt század 50-60-as éveitől kezdve a pszichiátriai betegségek etiológiájának egyre jobb megismerésén keresztül az elérhető pszichofarmakonok száma ugrásszerűen megnőtt. A monoamin hipotézis bevezetését követően a dopamin, szerotonin és noradrenalin neurotranszmissziót befolyásoló szerek szinte az egész világon elérhetővé váltak. A hagyományos vagy típusos gyógyszerekre jellemző volt a nagy hatékonyság, viszont mivel számos egyéb receptor működését is érintették, ezért a mellékhatásprofiljuk nagyon kedvezőtlen volt. Ennek hatására indult meg a pszichofarmakonok fejlesztésének 2. nagyobb hulláma az 1980-90-es években. A szelektív szerotonin reuptake gátlók (SSRI-k), a kettős hatású antidepresszívumok vagy az atípusos antipszichotikumok sokkal kevesebb mellékhatással rendelkeztek, és hatékonyságuk sem maradt el a korábbi szerekétől. Az utóbbi 10-15 évben igazán új hatásmechanizmusú szer nem került piacra, inkább a korábbi hatóanyagok módosított vagy kombinált változatait láthatjuk. Napjainkban a generikus gyógyszerek térhódítása figyelhető meg világszerte, az originális készítmények döntően finanszírozási okok miatt kikopnak az elérhető gyógyszerpalettából. A jövő kutatóinak talán el kellene gondolkozniuk azon, hogy a régebbi gyógyszerek hatékonyságát hogyan lehetne kombinálni az újabb szerek mellékhatásprofiljával. Emellett persze láthatunk törekvéseket olyan más betegségekben használt gyógyszerek pszichiátriai adaptációjára is, melyek nem a monoamin hipotézist veszik alapul, hanem pl. a pszichiátriai betegségeket egyfajta gyulladásként aposztrofálják. Történtek már vizsgálatok gyulladáscsökkentőkkel, anticitokin szerekkel, prosztaglandin inhibitorokkal, immunszuppresszív gyógyszerekkel is. Bár az eredmények biztatóak, de használatuk egyelőre még nem terjedt el a köztudatban.

A Magyar Pszichofarmakológusok Társasága megalakulásától kezdve célul tűzte ki, hogy az elérhető gyógyszerek hatásmechanizmusát, mellékhatásprofilját megismertesse az érdeklődő pszichiáterekkel, neurológusokkal. Különösen a Tihanyi konferenciasorozat 1998-as kezdetét követően vált ez hangsúlyossá, egy-egy alkalommal több száz résztvevővel, nemzetközi előadókkal. Az utóbbi 4-5 évben a kongresszus már nem került megrendezésre (melynek okait egy másik szerkesztőségi levélben kellene taglalni), melynek hiánya óriási űrt hagyott a pszichofarmakológia iránt érdeklődők között. Ezzel párhuzamosan vagy lehet, hogy ettől teljesen függetlenül, de a pszichiáterek érdeklődése, beállítódása egyre inkább a pszichoterápia felé fordult, farmakológiai naprakészségük erősen csökkent, különösen igaz ez a fiatalabb generációra. Jellemző módon a Magyar Pszichiátriai Társaság éves kongresszusán a 3 napos kongresszus idejéből összesen 3 órát tett ki a farmakológiai blokk.

A Magyar Pszichofarmakológusok Társasága a közeljövőben tisztújító közgyűlést tart. Elsődleges célul tűzi ki a korábbi neuropszichofarmakológiai témájú évi kongresszus feltámasztását, melyen keresztül meg lehetne ismertetni a legújabb trendeket, kutatásokat a hallgatósággal, főleg a fiatalokkal. Megjegyzendő még, hogy az utóbbi 30 évben nem született neuropszichofarmakológiai témájú könyv sem, mely szintén hiánypótló lehetne.

Összességében elmondhatjuk, hogy a pszichofarmakológia múltja óriási, jelene egyelőre stagnál, de jövőben hatalmas potenciálok rejlenek. Ezek kiaknázása, újraindítása minden neuropszichofarmakológia iránt érdeklődő pszichiáter, neurológus, kutató közös feladata.

PÉTER LÁSZLÓ